
 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-1-138-142>

 <https://orcid.org/0000-0002-8086-951X>

ДЕРЕВ'ЯНКО Денис

доктор філософії з освітніх, педагогічних наук, доцент,
доцент катедри освітнього менеджменту, артменеджменту і соціальної роботи,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: denisderevyanko28.04@gmail.com

УДК 373.5.015.311:005.8(045)

УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ, СПРЯМОВАНИМИ НА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Охарактеризовано сутність понять «проект», «освітній проект», «управління освітніми проектами», наведено класифікацію проектів за масштабом, тривалістю, характером проекту/рівнем учасників, за метою й характером діяльності, за класом (структурою) проекту за рівнем альтернативності, видом проекту, сферою діяльності, а також за ступенем складності. Також аналізуються моделі управління проектами, їх переваги та недоліки, а також пропонуються рекомендації щодо їх адаптації до специфіки освітнього процесу.

Особливу увагу приділено ролі педагога як фасилітатора проектної діяльності, його здатності створювати сприятливі умови для самореалізації учнів.

Представлено практичний досвід управління освітнім проектом, спрямованим на розвиток учнів закладів загальної середньої освіти, який було реалізовано у вигляді сервісу «Універсал-онлайн». Цей сервіс містить ряд переваг для педагогічного колективу й керівників освітніх закладів, для учнів і їхніх батьків.

Ключові слова: проект; управління проектами; заклади загальної середньої освіти; учні; педагогічний колектив.

Постановка проблеми. З-поміж передумов, що сприяють підвищенню рівня української економіки, важливу роль відіграє використання керівниками закладів загальної середньої освіти сучасного проектного підходу до вирішення завдань розвитку процесів управління на різних рівнях. Він має бути орієнтований на досягнення результатів з мінімальними витратами ресурсів і засвоєння специфіки технології управління проектами як нового прогресивного інструментарію керівної діяльності (Довгань, Мохонько, Малик, 2017, с. 6).

Мета статті: дослідження можливостей управління освітніми проектами для особистісного розвитку учнів закладів загальної середньої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління проектами у сфері освіти вивчали низка науковців. Серед них такі як: Г. Жила (проектна діяльність у школі) (Жила, 2021), О. Івасів (управління проектами у закладі освіти)

(Івасів, 2020), В. Киричук (упровадження системи управління освітніми проектами особистісного розвитку учнів закладів загальної середньої освіти засобами інтернет-технологій) (Киричук, 2018), В. Козленко (управління освітніми проектами та проектна компетентність майбутніх педагогів) (Козленко, 2023), О. Придатко (освітні проекти та програми як об'єкт проектного менеджменту) (Придатко, 2015) та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слово «проект» походить від латинського слова «projectum», яке утворилося із слів «pro» і «jacere». У перекладі воно означає «закинутий уперед».

У дослідженні Л. Ноздріної, В. Ящук, О. Полотай наведено наступне визначення: «проект – це обмежена за часом і витратами система операцій (робіт), спрямована на досягнення низки обумовлених результатів/продуктів» (Ноздріна, Ящук, Полотай, 2020, с. 6). Таким чином, можемо відмітити, що для проектів характерні дві важливі умови – конкретні часові межі та визначений спектр ресурсів для досягнення мети.

На думку В. Козленко, «освітній проект – це структурований навчальний захід або програма, яка має мету та спрямована на розвиток знань, вмінь, навичок чи компетенції учасників. Це може бути проект, що впроваджується в освітньому закладі, організації або спільноті з метою покращення освітнього процесу, досягнення конкретних навчальних цілей або забезпечення інноваційного підходу до навчання» (Козленко, 2023, с. 105).

У свою чергу, О. Придатко зазначає, що «освітній проект – це комплекс впорядкованих дій та операцій, які мають тимчасовий характер та в межах виділених ресурсів направлені на створення унікального продукту у вигляді сформованих знань, вмінь і навичок користувача проекту» (Придатко, 2015, с. 44).

На його думку, освітні проекти можуть бути різних типів і мати різні масштаби, а саме:

– за масштабом (тобто розміром) проекту. У літературі існують різні критерії кла-

сифікації проектів за цією ознакою, а саме: за розміром капіталу, який сформовано для реалізації запланованих заходів, за кількістю учасників цільової та робочої груп, за величиною впливу на соціум тощо. Загалом класифікація проектів за масштабом поділяє їх на малі, середні, великі, особливо великі. Зважаючи на обсяги залученого капіталу, освітні проекти в основному бувають малими, адже вартість одного, як правило, сягає від 1 до 5 тис. грн. Що стосується кількості учасників та величини впливу на соціум освітні проекти потрібно класифікувати у якості сформованої освітньої програми, адже тільки таким чином можна конкретно визначити чисельність залучених учасників цільової та робочої груп, кількість ресурсів і оцінити реальні масштаби отриманого результату;

– за *тривалістю* виділяють проекти: короткострокові (реалізуються до 3 років), середньострокові (реалізуються від 3 до 5 років) та довгострокові (реалізуються більше 5 років). Освітні проекти за тривалістю можуть бути визначені як короткострокові та середньострокові. Практичний досвід доводить, що тривалість освітнього проекту, в більшості випадків, сягає від одного до чотирьох семестрів (16-64 тижні), однак іноді трапляються проекти терміном понад чотири семестри та можуть реалізуватися три роки;

– за *характером проекту/рівнем учасників* бувають: міжнародні (іноземні замовники) та вітчизняні проекти (державні, юридичні й фізичні замовлення). Практика доводить, що в Україні замовниками освітніх проектів є центральні органи виконавчої влади, підприємства, установи та організації незалежно від форми власності або самі учасники проектів;

– за *метою й характером діяльності* проекти можуть бути: комерційні (передбачають отримання прибутку) та некомерційні (передбачають отримання соціального ефекту). Освітні проекти можуть приносити учасникам економічну й соціальну вигоду у вигляді сформованої компетенції через якийсь проміжок часу;

– за *класом (структурою) проекту* можна виокремити: монопроекти, мультипроекти та мегапроекти. Так, кожен освітній проект є окремо існуючим, незалежно від типу та масштабу. Отже, це монопроекти;

– за *рівнем альтернативності* можна виокремити наступні проекти: взаємовиключні, альтернативні за капіталом, незалежні, взаємовпливаючі та взаємодопов-

нюючі. Освітні проекти, переважно, є взаємовпливаючими та взаємодоповнюючими, адже досягнення попередніх проектів, які реалізувалися в цій сфері можуть бути використані під час планування та реалізації наступних. Проте, іноді освітні проекти можуть бути незалежними, тоді їх результати не впливають на результати інших;

– за *видом проекту* (характером предметної області): освітні, проекти дослідження (тобто наукові), проекти розвитку, інноваційні, інвестиційні, IT-проекти, комбіновані. Відтак, що проекти досліджуваної галузі є освітніми;

– за *сферою діяльності*, де він реалізується (тобто за типом проекту): соціальні, економічні, організаційні, технічні, змішані. Освітні проекти реалізуються з метою забезпечення або удосконалення функціонування усіх сфер життєдіяльності суспільства, тому чітке віднесення проекту до тієї чи іншої сфери діяльності має проводитись в індивідуальному випадку;

– за *ступенем складності* проекти бувають простими, складними та надзвичайно складними. Критеріями цієї складності є наступні характеристики: трудомісткість виконання, різноманіття внутрішніх взаємозв'язків тощо. У більшості випадків освітні проекти є простими, адже їх реалізація проводиться згідно з чіткою структурою та із виконанням визначеного переліку заходів (Придатко, 2015, с. 45).

Отже, загалом можна відмітити, що освітні проекти є малими, простими, короткостроковими, міжнародними й вітчизняними, комерційними та некомерційними, переважно взаємовпливаючими і взаємодоповнюючими монопроектами, які реалізуються задля забезпечення різних сфер життєдіяльності суспільства. При цьому, їх замовниками можуть бути державні, комерційні організації або ж самі користувачі, а виконавцями – науково-педагогічний, організаційно-методичний, управлінський і допоміжний персонал закладів освіти. Користувачами освітніх проектів найчастіше виступають студенти (курсанти, слухачі) освітніх закладів.

У свою чергу, управління проектом являє собою «діяльність, націлену на реалізацію проекту з максимально можливою ефективністю при заданих обмеженнях за часом, коштами (і ресурсами), а також якості кінцевих результатів проекту» (Ноздріна, Ящук, Полотай, 2020, с. 13).

А. Ващенко вважає, що управління проектом передбачає виконання кількох важливих дій, зокрема:

– передпроектна – відбувається дослідження та аналіз існуючого стану об'єкту, що потребує змін;

– власне проєкт – окреслює мету діяльності, завдання, заходи, терміни їх реалізації, критерії змін, що мають відбутися після досягнення мети, механізми вивчення ефективності, фінансові й технічні ресурси;

– планування – відбувається розроблення плану роботи поетапно. Освітні проєкти зазвичай мають місячний, семестровий, річний план;

– моніторинг якості проєкту – спрямований на вивчення його поточних результатів, математично-графічного оформлення, аналізу динаміки змін;

– постпроектна (кінцева) – націлена на публічне представлення й поширення набутого інноваційного досвіду та прогнозування (Ващенко, 2010, с. 10–11; Івасів, 2020, с. 58).

Процес управління проєктами особистісного розвитку учнів закладів загальної середньої освіти передбачає обов'язкове окреслення діяльності всіх учасників освітнього процесу та батьків. Тобто проєктування особистісної розвивальної взаємодії школярів і педагогічного колективу. Вона складається із взаємопов'язаних психолого-педагогічних технологій, які забезпечують послідовність освіти в умовах школи.

Практичний досвід такої діяльності дозволяє виокремити кілька психолого-педагогічних блоків, які тісно поєднані з іншими сучасними інформаційними системами. Це забезпечує управління проєктами особистісного розвитку учня на рівні суб'єкт-суб'єктної взаємодії всіх учасників освітнього процесу:

1. Цілепокладальний блок:

– комплексна психолого-педагогічна діагностика особистісного розвитку учня;

– системний аналіз і прогнозування особистісного розвитку учня;

– конструювання завдань закладу та завдань особистісного розвитку учнів.

2. Проєктувальний блок:

– програмування предметно-орієнтованого змісту в навчальних і виховних програмах;

– моделювання сюжетної лінії навчальних і виховних проєктів із проблемно-цільовим змістом (Лодатко, 2016);

– планування реалізації проєктів з особистісно орієнтованим змістом.

3. Розвивальний блок:

– створення сценаріїв уроків і виховних заходів з особистісно-розвивальним змістом;

– реалізація освітнього змісту та визначення ефективності роботи педагогічних працівників;

– моніторинг особистісного розвитку учня, класних колективів і закладу освіти» (Киричук, 2018, с. 86).

О. Придатко зауважив, що унікальність продукту освітнього проєкту зумовлюється кількома його особливостями. Так, продукт освітнього проєкту формується в межах реалізації заздалегідь розробленої програми та є окремою частиною її загальної цілі з низкою своїх особливостей.

Окрім того, унікальність продукту таких проєктів визначають особливості їх користувачів, їхні інтелектуальні здібності, бажання тощо. Це, в кінцевому результаті, впливає на якість продукту та, тим самим, визначає його унікальність (Придатко, 2015, с. 43).

Яскравим прикладом управління освітнім проєктом, що спрямований на розвиток учнів закладів загальної середньої освіти є сервіс «Універсал-онлайн». Завдяки йому педагоги мають можливість враховувати актуальні освітні потреби учнівського колективу, а саме: реалізовувати в педагогічній практиці ефективні підходи до освіти; проєктувати, моделювати, планувати особистісно-орієнтований і особистісно-розвивальний зміст освітнього процесу; формувати й розвивати базові навички в учнів; упроваджувати інформаційно-комунікаційні технології в практичну роботу педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти.

За допомогою сервісу «Універсал-онлайн» адміністрація, учителі, психологічна, медична служба, батьки учнів мають можливість здійснювати наступні дії:

– проводити комплексну діагностику особистісного розвитку учнів в режимі онлайн;

– аналізувати та прогнозувати особистісний розвиток учнів у системі моніторингу;

– конструювати актуальні завдання закладу загальної середньої освіти та завдання особистісного розвитку кожного конкретного учня в умовах класу;

– використовувати банки навчальних, виховних програм, завдань і демонстраційних проєктів, що знаходяться в хмарному сервісі;

– створювати системно-комплексні, проєктно-модульні, календарні плани за підрозділами закладу, психологічної служби, класних керівників, учителів-предметників;

– створювати у навчальних і виховних сценаріях особистісно орієнтований і особистісно-розвивальний зміст;

– надавати в онлайн-режимі рекомендації з особистісного розвитку вихованців усім учасникам освітнього процесу, а саме: педагогам, практичним психологам, класним керівникам, соціальним педагогам, батькам, медичним працівникам, учням;

– відслідковувати динаміку особистісного розвитку учнів у соціальній, фізичній, психічній і духовній сферах;

– здійснювати моніторинг розвитку учнів у різних типах закладів загальної середньої освіти України за окремими регіонами, районами, містами, об'єднаними територіальними громадами та ін. (Придатко, 2015, с. 45).

Висновки. Таким чином, процес управління освітніми проектами чинить позитивний вплив на особистісний розвиток учнів закладів загальної середньої освіти, адже дозволяє враховувати їхні найбільш актуальні потреби, розширює спектр навчального матеріалу, яким можуть користуватися педагогічні працівники, допомагає керівникам вчасно побачити та найбільш ефективно відреагувати на проблеми, які з'являються в ході навчання. Усе це позитивно впливає на якість освітнього процесу й особистісний розвиток школярів.

Список бібліографічних посилань

- Ващенко, 2010 – Ващенко, А. (2010). Планування досліджень з освітньої політики як науковий і суспільний пріоритет. *Рідна школа*, 1–2: 8–14. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/rsh_2010_1-2_4.pdf.
- Жила, 2021 – Жила, Г.В. (2021). Проектна діяльність у початковій школі. Київ. 24 с. *На урок: освітній проект*. URL: <https://naurok.com.ua/proektna-diyalnist-u-pochatkoviy-shkoli-263109>
- Івасів, 2020 – Івасів, О.В. (2020). Управління проектами у закладі освіти / *Актуальні проблеми управління закладами освіти в контексті стратегії модернізації освітньої галузі*: колективна монографія. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка. С. 57–70. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/17176/1/4_Ivasiv.pdf
- Киричук, 2018 – Киричук, В. (2018). Упровадження системи управління освітніми проектами особистісного розвитку учнів закладів загальної середньої освіти засобами інтернет-технологій. *Післядипломна освіта в Україні*, 2: 86–89.
- Козленко, 2023 – Козленко, В.Г. (2023). Управління освітніми проектами та проектна компетентність майбутніх педагогів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 89: 104–109. URL: <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2023/89/20.pdf>.
- Лодатко, 2016 – Лодатко, Є.О. (2016). Педагогічне моделювання як інструмент дослідження складних соціальних систем. *Новітні комп'ютерні техно-*

гії [Кривий Ріг: Вид. центр ДВНЗ «Криворізький національний університет»], XIV: 13–17.

Ноздріна, Ящук, Полотай, 2020 – Ноздріна, Л.В., Ящук, В.І., Полотай, О.І. (2020). Управління проектами: підручник / За заг. ред. Л.В. Ноздріної. Київ: Центр учбової літератури. 432 с. URL: http://www.immsp.kiev.ua/postgraduate/Biblioteka_trudy/UpravlinnyaProektamiNozdri-na2020.pdf

Придатко, 2015 – Придатко, О.В. (2015). Освітні проекти та програми як об'єкт проектного менеджменту. *Управління розвитком складних систем*, 24: 42–48. URL: <https://urss.knuba.edu.ua/files/zbirnyk-24/7.pdf>

Довгань, Мохонько, Малик, 2017 – Довгань, Л.Є., Мохонько, Г.А., Малик, І.П. (уклад.). (2017). Управління проектами: навчальний посібник до вивчення дисципліни для магістрів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації: «Менеджмент і бізнес-адміністрування», «Менеджмент міжнародних проєктів», «Менеджмент інновацій», «Логістика». Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 420 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84838614.pdf>

Клокар та ін., 2008 – Клокар, Н.І., Вітюк, О.П., Захлюпанний, В.М., Чубарук, О.В., Гуманицький, Д.А., Сарацинська, Н.А., Радченко, В.С. (2008). Використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській діяльності та навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу. Біла Церква: Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів. 104 с.

References

- Vashchenko, L. (2010). Planning of research on educational policy as a scientific and social priority. *Native School*, 1–2: 8–14. Retrieved from http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/rsh_2010_1-2_4.pdf [in Ukr.].
- Zhyla, H.V. (2021). Project activity at school. Kyiv. *For the lesson: an educational project*. Retrieved from <https://naurok.com.ua/proektna-diyalnist-u-pochatkoviy-shkoli-263109> [in Ukr.].
- Ivasiv, O.V. (2020). Project management in an educational institution. In *Current problems of educational institution management in the context of the strategy of modernization of the educational sector*. collective monograph. Ternopil: TNPU named after V. Hnatyuk. Pp. 57–70. Retrieved from http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/17176/1/4_Ivasiv.pdf [in Ukr.].
- Kyrychuk, V. (2018). Implementation of a system for managing educational projects for the personal development of students of general secondary education institutions using Internet technologies. *Post-graduate Education in Ukraine*, 2: 86–89 [in Ukr.].
- Kozlenko, V.G. (2023). Management of educational projects and project competence of future teachers. *Pedagogy of the formation of creative personality in higher and general education schools*, 89: 104–109. Retrieved from <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2023/89/20.pdf> [in Ukr.].
- Lodatko, E.O. (2016). Pedagogical modeling as a tool for studying complex social systems. *Latest computer technologies* [Kryvyi Rih: Publishing center of the State Higher Educational Institution "Kryvyi Rih National University"], XIV: 13–17.
- Nozdriina, L.V., Yashchuk, V.I., Polotai, O.I. (2020). Project Management: Textbook / Edited by L.V. Nozdriina. Kyiv: Center for Educational Literature. 432 p. Retrieved from [141](http://www.immsp.kiev.ua/postgra-</p>
</div>
<div data-bbox=)

- duate/Biblioteka_trudy/UpravlinnyaProektamiNozdrina2020.pdf [in Ukr.].
- Prydatko, O.V. (2015). Educational projects and programs as an object of project management. *Management of complex systems development*, 24: 42–48. Retrieved from <https://urss.knuba.edu.ua/files/zbirnyk-24/7.pdf> [in Ukr.].
- Dovgan, L.E., Mokhonko, G.A., Malik, I.P. (eds.). (2017). Project Management: A Study Guide for Studying the Discipline for Masters in the Field of Knowledge 07 “Management and Administration” of the Specialty 073 “Management” of the Specializations: “Management

- and Business Administration”, “International Project Management”, “Innovation Management”, “Logistics”. Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute. 420 p. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/84838614.pdf> [in Ukr.].
- Klokar, N.I., Vityuk, O.P., Zakhlyupany, V.M., Chubaryuk, O.V., Humanytsky, D.A., Saratsynska, N.A., Radchenko, V.S. (2008). The use of information and communication technologies in the management and educational process of a general educational institution. Bila Tserkva: Kyiv Regional Institute of Postgraduate Education of Pedagogical Personnel. 104 p.

DEREVIANKO Denys

Ph.D in Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Educational Management, Art Management and Social Work,
Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkassy

MANAGEMENT OF PROJECTS AIMING AT THE PERSONAL DEVELOPMENT OF STUDENTS OF GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

Summary. *The article describes the essence of the concepts of “project”, “educational project”, “educational project management”, provides a classification of projects by scale, duration, nature of the project/level of participants, purpose and nature of activity, class (structure) of the project by level of alternative, type of project, field of activity, and degree of complexity.*

The article also analyzes project management models, their advantages and disadvantages, and offers recommendations for their adaptation to the specifics of the educational process. Particular attention is paid to the role of the teacher as a facilitator of project activities, his or her ability to create favorable conditions for students' self-realization.

The author presented practical experience in managing an educational project aimed at developing students of general secondary education institutions, which was implemented as a service. It is called “Universal Online”. This service has a number of advantages for the teaching staff and heads of educational institutions, for students and their parents.

Keywords: *project; project management; general secondary education institutions; students; teaching staff.*

Одержано редакцією 11.03.2025
Прийнято до публікації 25.03.2025